

Na osnovu člana 27. stav 11. Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02), člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a vezano za član 6. Pravilnika kojim se utvrđuju mjere za sprječavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija ("Službeni glasnik BiH", broj 25/11), na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici održanoj 30. augusta 2012. godine, donijelo je

ODLUKU
O USVAJANJU STRATEGIJE NADZIRANJA
SPONGIFORMNE ENCEFALOPATIJE GOVEDA

Član 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom usvaja se Strategija nadziranja spongiformne encefalopatije goveda, a koja je sastavni dio ove Odluke.

Član 2.

(Sadržaj i provođenje Strategije)
Sastavni dio Strategije iz člana 1. ove Odluke su Prilozi I., II., III., IV., V. i VI. koji su predmet njene realizacije.

Član 3.

(Stupanje na snagu)
Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 239/12
30. augusta 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

PRILOG I.**STRATEGIJA NADZIRANJA SPONGIFORMNE ENCEFALOPATIJE GOVEDA**

Cilj Strategije je zaštita zdravlja potrošača kroz maksimalan nivo nadziranja spongiformne encefalopatije goveda te dobijanje kontroliranog statusa od strane OIE-a po pitanju rizika od ove bolesti.

Sadržaj:

I. Uvod-Stanje u Bosni i Hercegovini u odnosu na BSE status

II. Pravni okvir

III. Upute za postupanje

Skraćenice

Spongiformna encefalopatija goveda-engl. Bovine Spongiform Encephalopathy, BSE;
Svjetska organizacija za zdravlje životinja-engl. The World Organisation for Animal Health, OIE;
Specifični rizični materijal-SRM;
Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine-Ured;
Strategija nadziranja spongiformne encefalopatije goveda-Strategija.

I. Uvod - Stanje u BiH u odnosu na BSE status

U odnosu na najnoviju kategorizaciju zemalja po pitanju BSE rizika, Bosna i Hercegovina je uvrštena u zemlje s neodređenim rizikom. To je treća i posljednja grupa po evropskoj legislativi (Odluka 2007/453/EC, Uredba 999/2001/EC uređuju oblast određivanja statusa država na osnovu BSE rizika).

Da bi dobila kontrolirani status, Bosna i Hercegovina mora ispuniti kriterije propisane od strane Svjetske organizacije za zdravlje životinja (u daljnjem tekstu: OIE) i legislativom te raspolagati određenim informacijama koje se u formi propisane aplikacije popunjavaju i dostavljaju OIE-u na osnovu kojih se vrši ocjena statusa.

Podaci koji se uzimaju u obzir prilikom procjene rizika se odnose na:

- procjenu unošenja i procjenu podložnosti riziku;
- sistem obavještanja i ispitivanja;
- programe podizanja svijesti;
- način ispitivanja uzoraka tkiva od strane odobrenih laboratorija;
- sistem nadzora i monitoringa;
- porijeklo BSE-a u zemlji.

Nedostaci u aplikaciji za dobijanje kontroliranog statusa koju je Ured za veterinarstvo BiH uputio OIE-u su sljedeći:

- sistem nadzora goveda (potrebno je prikupiti određeni broj ciljanih tački (Tablica 1.) za sticanje statusa;
- kretanje uvezenih životinja;
- skupljanje, odlaganje i prerada životinjskih nusproizvoda;
- kontrole provođenja zabrana upotrebe određenih supstanci u hranidbi životinja;
- kontrole subjekata u poslovanju s hranom preživarskog i nepreživarskog porijekla.

Zadovoljavajući podaci su sljedeći:

- procjena unošenja-statistički podaci o uvozu za period od zadnjih 7-8 godina (goveda, proizvoda govedeg porijekla te zabranjenih supstanci), koji uključuju osim životinja i vrste proizvoda, podatke o zemlji porijekla, proizvođaču);
- legislativa koja se tiče zabrane hranjenja životinja mesno-koštanim brašnom ili drugim zabranjenim supstancama;
- legislativa iz područja specifičnog rizičnog materijala;
- programi koji se tiču podizanja svijesti;
- sistem obaveznog izvještanja i ispitivanja;
- ispitivanje odobrenih laboratorija za postojeće podatke, te dijagnostičke procedure i metode koji se

upotrebljavaju.

II. *Pravni okvir koji uređuje oblast BSE:*

- Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH”, broj 34/02);
- Naredba o mjerama kontrole zaraznih i parazitarних bolesti životinja i njihovom provođenju i finansiranju u 2012. godini („Službeni glasnik BiH”, broj 16/12);
- Pravilnik kojim se utvrđuju mjere za sprječavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija („Službeni glasnik BiH”, broj 25/11);
- Odluka o zaraznim bolestima životinja („Službeni glasnik BiH”, broj 44/03);
- Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja („Službeni glasnik BiH”, broj 25/09);
- Pravilnik o statusu država ili regija u odnosu na bovinu spongiformnu encefalopatiju („Službeni glasnik BiH”, broj 80/10);
- Odluka o nusproizvodima životinjskog porijekla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni ishrani ljudi („Službeni glasnik BiH”, broj 19/11);
- Pravilnik o zaštiti životinja pri klanju i usmrćivanju („Službeni glasnik BiH”, broj 46/10);
- Odluka o zabrani uvoza određenih pošiljki radi sprječavanja unošenja u Bosnu i Hercegovinu transmisivnih spongiformnih encefalopatija („Službeni glasnik BiH”, br. 82/06, 40/07, 21/09 i 51/09);
- Odluka o zabrani upotrebe proteina porijeklom od preživara (osim mlijeka i mliječnih prerađevina u ishrani preživara („Službeni glasnik BiH”, broj 26/02).

III. *Upute za postupanje u skladu s propisima i u cilju otklanjanja uočenih nedostataka*

1. Propisani monitoring i sistem nadzora goveda

Na spongiformnu encefalopatiju goveda (BSE) moraju biti pretražena sva goveda:

(a) starija od 24 mjeseca:

- koja su zaklana iz nužde odnosno upućena na prisilno (hitno) klanje od strane veterinara nakon nesreće ili zbog ozbiljnih fizioloških ili funkcionalnih poremećaja, uključujući poremećaje središnjeg nervnog sistema;
- koja, pri *ante mortem* pregledu, pokazuju kliničke znakove zarazne bolesti ili znakove na osnovu kojih se može posumnjati da su zaražene ili pokazuju fiziološke ili funkcionalne poremećaje, uključujući poremećaje središnjeg nervnog sistema;

(b) sva goveda starija od 30 mjeseci:

- pri redovnom klanju za ljudsku ishranu;
- koja su zaklana u okviru programa iskorjenjivanja bolesti, a ne pokazuju kliničke znakove bolesti;

(c) sva goveda starija od 24 mjeseca koja nisu zaklana za ljudsku ishranu (*uginula stoka, engl. fallen stock*), nego su:

- uginula ili usmrćena na gazdinstvu, osim goveda usmrćenih u okviru suzbijanja epidemije odnosno iskorjenjivanja bolesti;
- uginula ili usmrćena tokom prijevoza ili u klaonici.

Pravilnikom kojim se utvrđuju mjere za sprječavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisana je obaveza i način izvještavanja prema Uredu od strane nadležnih organa entiteta i Brčko Distrikta u sklopu kojeg je i:

broj testiranih goveda unutar svake od podpopulacija navedenih u Poglavlju A Dijelu I. Dodatka III. Pravilnika (metode odabira uzoraka, rezultat brzih i potvrdnih testova i procjena dobne kategorije testiranih životinja).

Osim standardnog monitoringa koji se radi i načina izvještavanja, da bi se dobio status po pitanju BSE, neophodno je primijeniti minimalne zahtjeve za nadziranje, koji osim propisanih dobnih podpopulacija, uključuju maksimalno korištenje dokumentiranih zapisa.

Uzorci za nadziranje moraju udovoljavati ciljanim tačkama (eng. *»point targets«*) iz Tablice 1. na osnovu zadanih vrijednosti (eng. *»point values«*) iz Tablice 2. Sve klinički sumnjive životinje moraju biti pretražene, bez obzira na ukupni broj tački. Mora biti uzorkovano najmanje tri od četiri podpopulacije. Ukupan broj tački za sakupljene uzorke sabira se za period od najviše sedam uzastopnih godina radi postizanja ciljnog broja tački. Ukupan zbir tački povremeno se upoređuje s ciljanim brojem tački za zemlju ili regiju.

Tablica 1.

Ciljne tačke za različite veličine populacija odraslih goveda u zemlji ili regiji

Ciljne tačke za zemlju, zonu ili odjela		
Veličina populacije goveda (starosti 24 mjeseca i više)	Nadzor tipa A	Nadzor tipa B
≥1 000 000	300 000	150 000
800 000-1 000 000	240 000	120 000
600 000- 800 000	180 000	90 000
400 000- 600 000	120 000	60 000
200 000- 400 000	60 000	30 000
100 000- 200 000	30 000	15 000
50 000- 100 000	15 000	7 500
25 000 - 50 000	7 500	3 750

Tablica 2.

Zadane vrijednosti nadziranja za uzorke sakupljene od životinja iz određene podpopulacije i dobne kategorije

Nadzirana populacija			
Redovno zaklane	Uginuća	Klanje radi povreda	Klinički sumnjive
Dob ≥1 godine i <2godine			
0,01	0,2	0,4	Nije primjenjivo
Dob ≥2 godine i <4 godine (mladi odrasli)			
0,1	0,2	0,4	260
Dob ≥4 godine i <7 godine (srednje odrasli)			
0,2	0,9	1,6	750
Dob ≥7 godina i <9 godina (stariji odrasli)			
0,1	0,4	0,7	220
Dob ≥9 godina (stari)			
0,0	0,1	0,2	45

Kada je riječ o klinički sumnjivim životinjama podaci se unose u sljedeću vrstu tabele:

Identifikacijski broj laboratorije	Starost životinje	Klinički znakovi	Mjesto otkrivanja (farma, klaonica itd.)

Dobne kategorije goveda moraju se grupirati, kad god je to moguće na sljedeći način: »do 24 mjeseca starosti«, »dvanaestomjesečne kategorije u periodu između 24 i 155 mjeseci« i »iznad 155 mjeseci starosti«.

Naznačiti broj goveda starijih od 24 mjeseca

Uzimanje uzoraka mora biti u skladu s metodama i protokolima utvrđenih u najnovijem izdanju Dijagnostičkog priručnika za dijagnostičke testove i cjepiva za kopnene životinje Svjetske organizacije za zdravlje životinja (OIE).

Zapisnici koje veterinarski inspektori sačinjavaju prilikom uzimanja uzoraka sadrže tražene podatke kako je propisano Prilogom II. ove Strategije a koji bi se trebali elektronski obrađivati. Zapisnici će se štampati u pet primjeraka, od kojih jedan ispunjen primjerak mora biti obavezno dostavljen Uredu.

U zapisniku je potrebno posebno naglasiti (napomena) ukoliko se šalju uzorci moždanog tkiva od goveda koja su prisilno zaklana ili su uginula, ili su stradala u nesreći, kao i ako je govedo dugo ležalo i ako ima dekubituse ili je šepavo ili bilo kakva posebna napomena.

Za analizu uzoraka na prisutnost priona uzročnika spongiformne encefalopatije goveda, uzorci koji dolaze u klaonicu propisno se obilježavaju. Glava mora biti obilježena kako bi se znalo kojem trupu i organima pripada. U slučaju pozitivnog rezultata pretrage na uzorku dobijenom iz klaonice svi dijelovi pozitivne životinje moraju biti uništeni kao SRM, kao i govedo koje je bilo na liniji klanja prije i dva goveda poslije životinje koja je pozitivno reagirala.

Prilogom III. ove Strategije propisani su podaci koji se moraju imati o klinički sumnjivim životinjama, a Prilogom IV. propisani su podaci za potvrđene slučajeve BSE. Svi podaci su uvršteni u zapisnike i upitnike iz priloga ove Strategije koje je potrebno štampati u četiri primjerka (osim zapisnika iz Priloga II. koji se štampa u pet primjeraka) radi neophodnog izvještavanja, čuvanja i elektronske obrade podataka. Jedan primjerak zapisnika-upitnika je obavezno dostaviti Uredu.

2. **Kretanje životinja** je regulirano Pravilnikom o označavanju i kontroli kretanja životinja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 13/10, 79/10 i 25/11). Sva kretanja moraju biti praćena odgovarajućom dokumentacijom koja se evidentiraju na adekvatan način.

Kretanje životinja koje se odnosi na informacije vezane za dobijanje kontroliranog statusa obuhvata podatke o životinji od ulaska u zemlju do konačnog odredišta (farma ili klaonica), način ishrane, dob klanja i sl. Prilozi II., III. i IV. ove Strategije sadrže tražene podatke.

Vlasnicima životinja je potrebno napraviti priručnike o njihovim obavezama prilikom registracije životinja ili preduzimanja bilo kakve radnje koju prati kretanje životinja, u cilju poboljšanja sistema sljedivosti životinja.

3. Kontrola zabrane upotrebe proteina životinjskog porijekla u ishrani životinja

Zabrana upotrebe hrane koja sadrži proteine životinjskog porijekla u ishrani životinja je regulirana legislativom.

Prilozi V. i VI. ove Strategije sadrže podatke o načinu ishrane životinja na gazdinstvima i podatke o subjektima koji posluju s hranom prežिवарskog i neprežиварskog porijekla i eventualnim prekršajima koji su postojali.

4. **Skupljanje, odlaganje i prerada životinjskih nusproizvoda** - regulirano je legislativom, problem je sadržan u praktičnoj implementaciji iste a što će se rješavati putem važećih propisa.

Prilozi V. i VI. ove Strategije sadrže neophodne podatke o kontrolama subjekata koji posluju s hranom prežиварskog i neprežиварskog porijekla, sastavu hrane koja se proizvodi, preraduje i skladišti, načinu uklanjanja lešina s gazdinstava i podatke o kafilerijama.

Podaci za svaku od posljednjih 8 godina od dana stupanja na snagu	Vrsta postrojenja (topionice ili mlinovali za hranu, mješaone, tvornice)	Broj postrojenja koja prerađuju preživarski materijal	Broj pregledanih postrojenja (A)	Ukupan broj vizuelno pregledanih (B)	Ukupan broj postrojenja (B) s prekršajima	Ukupan broj pregledanih postrojenja (B) uzorkovanih	Ukupan broj postrojenja (C) s pozitivnim test rezultatima
		(A)	(B)			(C)	
Godina 1	Topionica (kafilerija)						
	Mlinovi za hranu, mješaone, tvornice						
Godina 2, itd.	Topionica (kafilerija)						
	Mlinovi za hranu, mješaone, tvornice						

Podaci za svaku od posljednjih 8 godina oddana stupanja na snagu zabrane	Vrsta postrojenja (topionice ili mlinovi za hranu, mješaone, tvornice)	Broj postrojenja koja preraduju nepreživarski materijal	Broj pregledanih postrojenja (A)	Ukupan broj vizuelno pregledanih (B)	Ukupan broj postrojenja (B) s prekršajima	Ukupan broj pregledanih postrojenja (B) uzorkovanih	Ukupan broj postrojenja (C) s pozitivnim test rezultatima
		(A)	(B)			(C)	
Godina 1	Topionica (kafilacija)						
	Mlinovi za hranu, mješaone, tvornice						
Godina 2, itd.	Topionica (kafilacija)						
	Mlinovi za hranu, mješaone, tvornice						

Godina (Podaci za svaku od posljednjih 8 godina od dana stupanja na snagu zabrane)	Vrsta postrojenja (topionice ili mlinovi za hranu, mješaone, tvornice)	ID broj	Vrta prekršaja	Primijenjene odluke	Rezultati odluke
Godina 1	Topionice (kafilacija)	ID 1			
		ID 2			
		ID 3, itd.			
	Mlinovi za hranu, mješaone, tvornice	ID 1			
		ID 2			
		ID 3, itd.			
Godina 2, itd.	Topionice (kafilacija)				
	Mlinovi za hranu, mješaone, tvornice				

Zaključak:

Efikan sistem upravljanja sigurnošću hrane i hrane za životinje zahtijeva usklađivanje operativnih poslova na svim nivoima. Samo prilagođavanje evropskoj legislativi je nedovoljno ukoliko se ne provodi na odgovarajući način.

Inspektori koji provode službeni kontrolu hrane su u svakodnevnom kontaktu sa svim zainteresiranim stranama u lancu ishrane. Laboratorije su također ključne sastavnice efikasnog sistema kontrole koje se provode i moraju raditi u skladu s međunarodno priznatim normama osiguranja kvaliteta jer bi neadekvatan rad laboratorija mogao imati negativan uticaj na cijeli sistem kontrole. Laboratorije trebaju imati odgovarajuće kvalificirano osoblje osposobljeno za korištenje dijagnostičkih i analitičkih instrumenata, metoda i postupaka za područja za koja su ovlaštene. Edukacija inspektora koji provode službene kontrole kao i laboratorijskog osoblja preduslov su za efikasno djelovanje sistema kontrole.

Nadzor bolesti koje se prenose hranom predstavlja osnov za izradu nacionalnog plana za smanjenje rizika vezanih uz hranu. Znanje o prirodi i nivou bolesti koje se prenose hranom i prisutnosti za ljude patogenih mikroorganizama ili štetnih supstanci u lancu ishrane preduslov je za djelovanje u cilju smanjenja tih nivoa. Nadzor nad bolestima koje se prenose hranom omogućava brzo otkrivanje opasnosti i odgovor na iste. Ujedno, to je i glavni izvor informacija za provođenje procjene rizika te politike upravljanja i obavještanja o riziku.

Radi postizanja općeg cilja – visokog nivoa zaštite zdravlja i života ljudi, mjere kojima se uređuje područje hrane i hrane za životinje moraju biti zasnovane na procjeni rizika. Za sistem kontrole hrane sve veću važnost dobija informiranje, edukacija i savjetovanje svih zainteresiranih strana u neprekinutom lancu od polja do stola. Stoga je važno pravovremeno informirati poslovne subjekte u poslovanju s hranom o njihovim obavezama po relevantnim propisima kao i podizati nivo svijesti o važnosti njihove primjene. Javnosti mora biti omogućen pristup informacijama o kontrolama koje provode nadležni organi i o njihovoj djelotvornosti. Uz navedeno, javnost mora biti obaviještena ako postoje opravdani razlozi za sumnju da životinje, hrana ili hrana za životinje mogu predstavljati opasnost za zdravlje ljudi ili životinja.

Sve zapisnike ili upitnike iz priloga ove Strategije potrebno je štampati u dovoljnom broju primjeraka-kopija (četiri, odnosno zapisnik iz Priloga II. ove Strategije potrebno je štampati u pet primjeraka zbog slanja uzorka u laboratoriju) tako da sve strane koje učestvuju, u skladu s važećim propisima, mogu zadržati po jedan primjerak zapisnika ili upitnika o kojem je riječ (vlasnik životinje/farme/objekta, veterinarski inspektor/ovlašteni veterinar, laboratorija, nadležni organ entiteta ili Brčko Distrikta i Ured). U skladu s osnovnim propisima koji reguliraju ovu oblast - Zakonom o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini, Odlukom o zaraznim bolestima životinja i Pravilnikom kojim se utvrđuju mjere za sprječavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija, Ured mora dobijati po jednu kopiju svakog od navedenih zapisnika ili upitnika iz priloga ove Strategije. Veterinarski inspektor/ovlašteni veterinar dužan je jedan primjerak zapisnika ili upitnika iz Priloga II-VI. ove Strategije sačuvati u evidenciji u skladu s važećim propisima, a po jedan ispunjen primjerak je obavezan dostaviti vlasniku životinje/farme/objekta, nadležnom organu entiteta i Brčko Distrikta, te Uredu najkasnije do 15. u mjesecu za protekli mjesec.

PRILOG II. ZAPISNIK ZA UZIMANJE UZORAKA MOŽDANOG TKIVA ZA ANALIZU PRISUTNOSTI PRIONA UZROČNIKA BSE

Evidencijski broj:
Datum uzorkovanja:

Ime i prezime veterinarskog inspektora/ ovlaštenog veterinara	Nadležno tijelo/organ u kojem je veterinarski inspektor/ovlašten veterinar zaposlen	Općina/Kanton/Zupanija	Adresa/Telefon
 	 	 	 Tel :

PODACI O FARMI	Identifikacijski kod farme										Vlasnik farme (ime i prezime)		JMBG vlasnika farme			
	B	A														
	Općina					Mjesto					Adresa		Tel/ fax vlasnika farme			
	Naziv objekta					Kontrolni veterinarski broj objekta					Adresa objekta		Telefon/fax objekta			
PODACI O UZORKOVANJU MOŽDANOG TKIVA GOVEĐA	R	b	Identifikacijski broj životinje / broj ušne markice								Datum rođenja	Upisati za: Starost životinje (god)	Redni broj knanja	Upisati za: krava (K) bik (b) vol (v) june (j)	Pasmina	Upisati za: -redovno klanje (A) -uginuća (B) -klanje radi povreda (C) -klinički sumnjive životinje (D)

*NAPOMENA: _____

Naziv ovlaštene dijagnostičke laboratorije

Identifikacijski broj dijagnostičke laboratorije

Potpis veterinarskog inspektora/ovlaštenog veterinara

Obavezno upisati ime i prezime štampanim slovima/ staviti faksimil - pečat

PRILOG III.

UPITNIK ZA KLINIČKI SUMNJIVE ŽIVOTINJE NA BSE

Evidencijski broj: Datum:	
I.1 Veterinarski inspektor/ovlašteni veterinar koji provodi nadzor Nadležno tijelo/organ: _____ Ime i prezime: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____ Sumnjiva životinja je otkrivena na: ☐ farmi ☐ klaonici	I.2. Podaci o klaonici/farmi Ime i prezime vlasnika klaonice/farme: _____ Naziv klaonice/farme: _____ Odobreni broj klaonice/farme: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____
I.3 Podaci o uzgoju: Ime i prezime: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____ ID broj uzgoja: _____	I.4. Podaci o vlasniku životinje (ukoliko se razlikuje od tačke I.2): Ime i prezime: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____ JMBG broj: _____
I.5 Podaci o klinički sumnjivoj životinji _____ Identifikacijski broj životinje _____ Datum rođenja _____ muško ☐ žensko ☐ Vrsta/rod: _____	I.6. Porijeklo životinje: ☐ Domaće porijeklo ☐ Uvezena iz zemlje EU * ☐ Uvezena iz treće zemlje* _____ *Naznačiti naziv zemlje porijekla _____ *Naznačiti ukoliko potiče iz drugog domaćeg uzgoja
I.7 Klinički znakovi Ime i prezime lica koje je prvo postavilo sumnju: _____ Datum uočavanja sumnje: _____ Opći pregled (bitne promjene): _____ _____ Kategorija životinje do 24 mjeseca ☐ 24-155 mjeseci ☐ iznad 155 mjeseci ☐ Klinički neurološki pregled Promjene u ponašanju: Da ☐ Ne ☐ Promjene ponašanja: Strah ☐ Nervozna ☐ Agresivnost ☐ Apatija ☐ Nevoljkost da prelazi prepreke ☐ Lizanje kukova/nosa ☐ Škrgutanje zubima ☐ Preosjetljivost na podražaje ☐ Ostalo(napomene): _____ Ponašanje: normalno ☐ depresija ☐ uzbuđenost ☐ Stav/položaj: normalan ☐ promijenjen ☐ Promijenjen stav/položaj: Glava zakrenuta ☐ Glava nisko držana ☐ Kičoz ☐ Opistotonus ☐ Pareza ☐ Paraliza ☐ Prisilni dekubitus ☐ Ostalo(napomene): _____ Kretanje(hod) ☐ Normalno hoda ☐ Abnormalno Promjene u kretanju: Nekoordinacija ☐ Nesiguran hod, tendencija pada ☐ Hipermetria ☐ Kružno hodanje ☐ Ukočenost ☐ Oscilirajuće hoda ☐ Udaranje zadnjim nogama ☐ Ostalo(napomene): _____ Drugi neurološki znakovi Podrigivanje ☐ Svrab ☐ Slijepoća ☐ Ostalo(napomene): _____ Dodatne napomene: _____	

I.8. Informacije za period kliničkog posmatranja sumnjive životinje Sumnjiva životinja je podvrgnuta periodu kliničke opservacije u roku od 15 dana od dana 	
Poduzete su restriktivne mjere : Da ☐ Ne ☐ Nabrojati mjere koje su poduzete u odnosu na sumnjivu životinju u skladu s propisanom legislativom (ograničavanje kretanja, sistem obavještanja itd.)	
Restriktivne mjere su povučene jer nije bilo regresije kliničkih simptoma: Da ☐ Ne ☐ Datum povlačenja mjera: _____	
REZULTATI RAZDOBLJA KLINIČKE OPSERVACIJE	
Uzorci dostavljeni za postavljanje dijagnoze Nema uzoraka ☐	Tkiva ☐
Potrebna verifikacija uzoraka ☐	
I.9. Informacije za period od kliničke opservacije Ukoliko je životinja uginula sljedeći uzorci su uzeti za potvrdu dijagnostičkih testova:	
Nema uzoraka ☐	Tkiva ☐
Potrebna verifikacija uzoraka ☐	
Na kraju perioda kliničke opservacije ne može se isključiti dijagnoza BSE, za koje su, obzirom na zaklane životinje uzeti uzorci za dijagnostički test za BSE	
Nema uzoraka ☐	Tkiva ☐
Potrebna verifikacija uzoraka ☐	
Životinja je uzorkovana dana 	
I.10. Ostale vrste životinja u istom objektu - farmi: goveda ☐ mliječna goveda ☐ ovce - koze ☐ svinje ☐ konji ☐ perad ☐ ljubimci ☐ ostalo: _____	
Brj životinja na farmi- upisati broj	
TOVNA GOVEDA Rasplodna Tovna	MLJEČNA GOVEDA Rasplodna Komercijalna
RASPLODNA GOVEDA-BROJ: _____	MUZNE KRAVE-BROJ: _____
JUNICE-BROJ: _____	JUNICE-BROJ: _____
BIKOVI-BROJ: _____	BIKOVI-BROJ: _____
TELAD-BROJ: _____	TELAD-BROJ: _____
SVINJE	PERAD
KRMAČE-BROJ: _____	NESILICE-BROJ: _____
NERASTOVI-BROJ: _____	BROJLERI-BROJ: _____
PRASAD-BROJ: _____	RASPLODNA PERAD-BROJ: _____
OVLJENICI-BROJ: _____	_____
LJUBIMCI-DRUGE VRSTE	OVCE
KONJI-BROJ: _____	Rasplodne Tovne
PSI-BROJ: _____	OVCE-BROJ: _____
MAČKE-BROJ: _____	OVNOVI-BROJ: _____
OSTALO-BROJ: _____	JAGNJAD-BROJ: _____
I.11. Postupanje s lešinama Za uklanjanje lešina koriste se usluge kafilerije: ☐ DA ☐ NE * Ukoliko se koriste, navesti podatke o kafileriji Naziv kafilerije _____ Adresa _____ Tel/fax _____	I.12. Dodatne informacije Uginule životinje na farmi se uklanjaju ☐ DA ☐ NE Životinje se ostavljaju ponekad na otvorenom ☐ DA ☐ NE Druge životinje iz uzgoja mogu doći u kontakt s lešinama ☐ DA ☐ NE Opisati metode uklanjanja lešina: _____
_____ Potpis veterinarskog inspektora/ovlaštenog veterinara _____ Pečat veterinarskog inspektora/ovlaštenog veterinara _____ Mjesto i datum	

PRILOG IV.

UPITNIK ZA POTVRĐENE SLUČAJEVE BSE

Evidencijski broj:

Datum:

I.1. Veterinarski inspektor /ovlašteni veterinar koji provodi nadzor Nadežno tijelo/organi: _____ Ime i prezime: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____	I.2. Podaci o: ☐ farmi ☐ klaonici Ime i prezime vlasnika klaonice/farme: _____ Naziv klaonice/farme: _____ Odobreni broj klaonice/farme: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____																																																																				
I.3. Podaci o uzgoju Ime i prezime: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____ ID broj uzgoja: _____	I.4. Podaci o vlasniku životinje (ukoliko se razlikuje od tačke I.2.) Ime i prezime: _____ Adresa: _____ Telefon/fax: _____ JMBG broj: _____																																																																				
*U slučaju da životinja nije rođena na farmi gdje se provodi ispitivanje: Datum stupanje životinje u uzgoj: _____ Porijeklo: strano ☐ _____ (navesti naziv države) domaće ☐ veterinarski kontrolni broj farme porijekla: _____																																																																					
I.5. Ostale vrste životinja u istom objektu/farmi goveda ☐ mliječna goveda ☐ ovce-koze ☐ svinje ☐ konji ☐ perad ☐ ljubimci ☐ ostalo: _____ Broj životinja na farmi- upisati broj <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="2">TOVNA GOVEDA</th> <th colspan="2">MLJEČNA GOVEDA</th> </tr> <tr> <th>Rasplodna</th> <th>Tovna</th> <th>Rasplodna</th> <th>Komercijalna</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="2">RASPLODNA GOVEDA-BROJ:</td> <td colspan="2">MUŽNE KRAVE-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">JUNICE-BROJ:</td> <td colspan="2">JUNICE-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">BKOV-BROJ:</td> <td colspan="2">BIKOV-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">TELAD-BROJ:</td> <td colspan="2">TELAD-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">SVINJE</td> <td colspan="2">PERAD</td> </tr> <tr> <td colspan="2">KRMACE-BROJ:</td> <td colspan="2">NESILICE-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">NERASTOVI-BROJ:</td> <td colspan="2">BROJILERI-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">PRASAD-BROJ:</td> <td colspan="2">RASPLODNA PERAD-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">TOVLJENICI-BROJ:</td> <td colspan="2"></td> </tr> <tr> <td colspan="2">LJUBIMCI-DRUGE VRSTE:</td> <td colspan="2">OVCE</td> </tr> <tr> <td colspan="2">KONJI-BROJ:</td> <td colspan="2">Rasplodne</td> </tr> <tr> <td colspan="2">PSI-BROJ:</td> <td colspan="2">Tovne</td> </tr> <tr> <td colspan="2">MAČKE-BROJ:</td> <td colspan="2">OVCE-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">OSTALO-BROJ:</td> <td colspan="2">OVNOVI-BROJ:</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td colspan="2">JAGNJAD-BROJ:</td> </tr> </tbody> </table>		TOVNA GOVEDA		MLJEČNA GOVEDA		Rasplodna	Tovna	Rasplodna	Komercijalna	RASPLODNA GOVEDA-BROJ:		MUŽNE KRAVE-BROJ:		JUNICE-BROJ:		JUNICE-BROJ:		BKOV-BROJ:		BIKOV-BROJ:		TELAD-BROJ:		TELAD-BROJ:		SVINJE		PERAD		KRMACE-BROJ:		NESILICE-BROJ:		NERASTOVI-BROJ:		BROJILERI-BROJ:		PRASAD-BROJ:		RASPLODNA PERAD-BROJ:		TOVLJENICI-BROJ:				LJUBIMCI-DRUGE VRSTE:		OVCE		KONJI-BROJ:		Rasplodne		PSI-BROJ:		Tovne		MAČKE-BROJ:		OVCE-BROJ:		OSTALO-BROJ:		OVNOVI-BROJ:				JAGNJAD-BROJ:	
TOVNA GOVEDA		MLJEČNA GOVEDA																																																																			
Rasplodna	Tovna	Rasplodna	Komercijalna																																																																		
RASPLODNA GOVEDA-BROJ:		MUŽNE KRAVE-BROJ:																																																																			
JUNICE-BROJ:		JUNICE-BROJ:																																																																			
BKOV-BROJ:		BIKOV-BROJ:																																																																			
TELAD-BROJ:		TELAD-BROJ:																																																																			
SVINJE		PERAD																																																																			
KRMACE-BROJ:		NESILICE-BROJ:																																																																			
NERASTOVI-BROJ:		BROJILERI-BROJ:																																																																			
PRASAD-BROJ:		RASPLODNA PERAD-BROJ:																																																																			
TOVLJENICI-BROJ:																																																																					
LJUBIMCI-DRUGE VRSTE:		OVCE																																																																			
KONJI-BROJ:		Rasplodne																																																																			
PSI-BROJ:		Tovne																																																																			
MAČKE-BROJ:		OVCE-BROJ:																																																																			
OSTALO-BROJ:		OVNOVI-BROJ:																																																																			
		JAGNJAD-BROJ:																																																																			
I.6. Nakon potvrde BSE kod životinje potrebni su podaci o: a) Lokaciji kliničke sumnje: _____ b) Ako je zaražena životinja ženskog pola, podaci o njenim potomcima: _____ c) Način držanja: _____ d) Podaci o mjestu boravka -mjestu gdje je životinja boravila prvih šest mjeseci života: _____																																																																					

1.7. Popis životinja u stadu

[illegible]

*I.8. Popis životinja rođenih 2 godine prije pojave simptoma- popunjava se ako je potvrđeni slučaj ženka:

[illegible]

* Žirotnja je korištena za proizvodnju jajnih ćelija ili embrija u zadnje dvije godine prije pojave simptoma

DA ☐ NEO ☐

*1.9. U slučaju da je životinja rođena na farmi:

Spisak životinja rođenih u istom stadu 12 mjeseci prije i 12 mjeseci od datuma rođenja zaražene životinje te životinja koje su u bilo koje vrijeme tokom prve godine njihova života bile uzgajane zajedno sa zaraženim govedom a koje su mogle komunicirati istu hranu kao bolesna životinja tokom prvih 12 mjeseci života - KOHORTA.

[illegible]

*U slučaju da je životinja prešla iz drugog stada - Popis životinja u stadu tokom istog perioda u kojem je zaražena životinja bila prisutna i iste dobi (dvanaest mjeseci):

[illegible]

[illegible]

PRILOG V. UPITNIK ZA OBJEKTE U KOJIMA SE PROIZVODI, PRERAĐUJE I SKLADIŠTI HRANA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Ime i prezime veterinarskog inspektora / ovlaštenog veterinara	Nadležno tijelo/organo u kojem je veterinarski inspektor/ ovlašteni veterinar zaposlen	Općina/Kanton/županija	Adresa/Telefon
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
			Tel : _____

Podaci o subjektu/vlasniku objekta:

Ime i prezime:	_____
Adresa/sjedište:	_____
Kontakt telefon:	_____
JMBG:	_____

Podaci o objektu:

Naziv i vrsta postrojenja:	_____
Odobreni broj/evidencijski broj objekta	_____
Adresa/sjedište:	_____
Kontakt telefon:	_____
ID broj:	_____

Vrsta hrane za životinje koja se proizvodi, prerađuje, skladišti	_____
Sastav hrane	_____
Podaci da li hrana sadrži preživarski ili nepreživarski materijal	_____
Da li je vršeno uzorkovanje hrane u objektu na prisustvo zabranjenih supstanci (proteini životinjskog porijekla)	_____
Ukoliko je rađeno navesti podatke o datumu uzorkovanja, vrsti materijala i laboratoriji koja je radila uzorkovanje Navesti pozitivne rezultate ukoliko ih je bilo	_____
Ostale vrste pregleda objekta	_____
Podaci o ranijim prekršajima objekta	_____
Mjere koje su poduzete od strane inspekcije	_____
Rezultati poduzetih mjera	_____
Napomena	_____

Potpis i pečat veterinarskog inspektora/ovlaštenog veterinara

PRILOG VI. EPIDEMIOLOŠKI UPITNIK

Ime i prezime veterinarskog inspektora / ovlaštenog veterinara	Nadležno tijelo/organ u kojem je veterinarski inspektor/ ovlašteni veterinar zaposlen	Općina/Kanton/Zupanija	Adresa/Telefon
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
			Tel : _____

Istraživanje se provodi na: Farmi na kojoj je životinja rođena |
(zaokružiti) Na drugoj farmi

Adresa farme ili drugog mjesta na kojemu se sumnja na pojavu spongiformne encefalopatije goveda:

Telefon

Registracijski broj farme:

Ime, prezime i adresa vlasnika životinje/farme:

.....Telefon

Datum i vrijeme posjete farmi:

Razlozi inspeksijskog pregleda farme

.....

Ukoliko postoji sumnja, razlozi postavljanja sumnje:

.....

Ime i prezime lica koje je prvo postavilo sumnju:

Životinje koje su prisutne na farmi

goveda ☐ miječna goveda ☐ ovce -koze ☐ svinje ☐ konji ☐ perad ☐ ljubimci ☐ ostalo:

Broj životinja na farmi- upisati broj

TOVNA GOVEDA

Rasplodna Tovna

MLJEČNA GOVEDA

Rasplodna Komercijalna

RASPLODNA GOVEDA-BROJ:	MUZNE KRAVE-BROJ:
JUNICE-BROJ:	JUNICE-BROJ:
BIKOVI-BROJ:	BIKOVI-BROJ:
TELAD-BROJ:	TELAD-BROJ:

SVINJE

KRMAČE-BROJ:	NESILICE-BROJ:
NERASTOVI-BROJ:	EROJLEPI-BROJ:
PRASAD-BROJ:	RASPLODNA PERAD-BROJ:
TOVLJENICI-BROJ:	

PERAD

LJUBIMCI-DRUGE VRSTE:

KONJI-BROJ:	OVCE
PSI-BROJ:	Rasplodne Tovne
MAČKE-BROJ:	OVCE-BROJ:
OSTALO-BROJ:	OVNOVI-BROJ:
	JAGNJAD-BROJ:

Postupanje s lešinamaZa uklanjanje lešina koriste se usluge kaflije: ☐ DA ☐ NE

Ukoliko se koriste, navesti podatke o kafliji:

Naziv kaflije:

Adresa:

Tel/fax:

Dodatne informacijeUginule životinje na farmi se uklanjaju: ☐ DA ☐ NEŽivotinje se ostavljaju ponekad na otvorenom: ☐ DA ☐ NEDruge životinje iz uzgoja mogu doći u kontakt s lešinama: ☐ DA ☐ NE

Opisati metode uklanjanja lešina:

Podaci o farmi (precrtati):

na farmi se drži samo jedna vrsta životinja

na farmi se drži više životinjskih vrsta

Nabrojati sve prjašnje vlasnike/farmere životinja koje se trenutno nalaze na farmi:

.....

Životinje porijeklom s drugih farmi:

.....

Hrana porijeklom s drugih farmi:

.....

Oprema za hranjenje porijeklom s drugih farmi:

.....

Podaci o proizvodnji životinja na farmi:

Navesti broj životinja koje su hranjene na farmi tokom relevantnog vremenskog perioda:

Br. Tovnih goveda	Br. Mliječnih goveda
Br. Cervida	Br. Konja
Br. Svinja	Br. Peradi
Br. Ljubimaca	Br. Ostalih životinja na farmi:
Opišite način hranjenja (npr. nabrojite svu hranu, uključujući trajanje vremenskog perioda, kojom su hranjene životinje i utvrdite je li hrana sadržavala zabranjeni materijal)	

Podaci o porijeklu hrane za životinje

Komercijalni proizvođač stočne hrane / preprodavač/ mješaona stočne hrane / Ime i kontakt:

.....

Adresa:

Grad: Poštanski broj:

Kanton/županija/općina:

Vrsta hrane koja je nabavljana tokom relevantnog vremenskog perioda: (uključujući potpune krmne smjese, dodatke ishrani, premikse)

Navesti da li je hrana dopremljena u spremnicima ili u vrećama

Priložiti kopije etiketa/računa/i drugih dokumenata vezano za kupljenu hranu i sastojke hrane.

Sadrži li hrana zabranjeni materijal? ☐ da ☐ ne

Ukoliko sadrži, opišite:

Nabrojati hranu ili sastojke hrane uvedene na farmu / kupovane sporadično: (npr. hrana dobijena od susjeda, dobrotvornim akcijama, besplatni uzorci i sl.)

Sadrži li ta hrana zabranjeni materijal? ☐ da ☐ ne

Ukoliko sadrži, opišite:

Nabrojati hranu proizvedenu na ovoj farmi:

Sadrži li ta hrana zabranjeni materijal? ☐ da ☐ ne

Ukoliko sadrži, opišite:

Podaci o hrani za životinje

Opišite kvalitet prikupljenih podataka o kupljenoj ili proizvedenoj hrani za životinje na ovoj farmi za relevantni vremenski period.

Jesu li podaci dovoljni kako bi se moglo identificirati porijeklo životinjske hrane tokom relevantnog vremenskog perioda? ☐ da ☐ ne

(broj životinja na farmi mora se podudarati s dokumentacijom vezano za količinu hrane)

Za svaku hranu za životinje i sastojak hrane za životinje utvrdite u kojem je periodu života životinja bila njome hranjena.

Za svaku utvrđenu hranu za životinje utvrdite porijeklo:

Za svaki utvrđeni sastojak hrane za životinje odredite udio u smjesi:

Odgovara li udio sastojka u smjesi približno utvrđenoj očekivanoj potrošnji na toj farmi? ☐ da ☐ ne

Postupak rukovanja hranom

Opišite pisane procedure koje se koriste za sprječavanje potencijalne unakrsne kontaminacije sastojaka koji ulaze na farmu tokom transporta za relevantni vremenski period.

.....
(opisati i sve uočene nedostatke)

Ukazuju li prikupljeni podaci na mogućnost unakrsne kontaminacije? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, navedite prijevoznika(e)

.....

Ukoliko je hrana dopremljena u spremnicima, opišite pisane procedure koje se koriste za sprječavanje potencijalne unakrsne kontaminacije sastojaka koji su tokom relevantnog vremenskog perioda ulazili na farmu.

.....

Ukazuju li prikupljeni podaci na mogućnost unakrsne kontaminacije? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, opišite:

.....

Opišite pisane postupke i proizvodnu dokumentaciju koja se koristi u svrhu sprječavanja unakrsne kontaminacije ulaznih sastojaka tokom skladištenja kroz relevantni vremenski period (opišite, ukoliko su prisutni, nedostatke u postupcima i dokumentaciji).

.....

Ukazuju li prikupljeni podaci mogućnost unakrsne kontaminacije? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, opišite kako je hrana za životinje skladištena.

.....

Kako često se provodi čišćenje prostora za skladištenje hrane za životinje?

.....

Gdje se pohranjuje materijal koji je uklonjen tokom čišćenja?

.....

Je li predmetna životinja imala pristup hrani koja je namijenjena za druge životinjske vrste?

☐ da ☐ ne

Ukoliko da, opišite.

.....

Je li predmetna životinja imala pristup hrani za kućne ljubimce? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, opišite.

.....

Je li predmetna životinja imala pristup hrani za životinje sa susjednih farmi? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, opišite.

.....

Je li za vrijeme paše hrana za životinje korištena kao mamac za životinje prilikom tretiranja ili prilikom premještanja životinja i sl.? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, opišite.

.....

Je li predmetna životinja tokom ispaše imala pristup hrani za životinje koja sadrži ribu? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, kojom vrstom hrane se hrane ribe?

.....

Opišite kako se vrši transport hrane za životinje od prostora za skladištenje do stoke.

.....
.....
Koriste li se svrdla, traktori, kolica itd. za transport više od jedne vrste hrane? ☐ da ☐ ne

Navedite lica odgovorna za hranjenje tokom relevantnog vremenskog perioda?
.....
.....

.....
.....
Ukoliko se mješanje hrane vrši na farmi, opišite mjere predostrožnosti koje su se primjenjivale tokom relevantnog vremenskog perioda.
.....
.....

.....
.....
Je li se hrana dijelila rodbini, susjedima i sl.? ☐ da ☐ ne

Navedite zajedničke pašnjake kojima je predmetna životinja imala pristup:
.....
.....

Navedite koja se đubriva koriste na zemlji kojoj je imala pristup predmetna životinja.
.....
.....

Dijele li se s nekim traktor, vili, silaža ili neka druga oprema koja se koristi prilikom hranjenja? ☐ da ☐ ne

Je li predmetna životinja imala pristup đubrivu porijeklom od peradi ili svinja? ☐ da ☐ ne

Isporučuje li se hrana u prethodno upotrebljivanim vrećama? ☐ da ☐ ne

Jesu li primijećene promjene u kvalitetu hrane za životinje tokom relevantnog vremenskog perioda? ☐ da ☐ ne

Ukoliko da, je li takva hrana vraćena distributeru?

Komentari vlasnika, uzgajivača ili rukovoditelja farme: (Zapisati bilo koji komentar ili prijedlog osoblja)

Potpis veterinarskog inspektora/ ovlaštenog veterinara

(Obavezno upisati ime i prezime štampanim slovima/ staviti faksimil – pečat)

Mjesto i datum

Pečat veterinarskog inspektora/ ovlaštenog veterinara

Na temelju članka 27. stavak 11. Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02), članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi s člankom 6. Pravilnika kojim se utvrđuju mjere za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija ("Službeni glasnik BiH", broj 25/11), na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 18. sjednici održanoj 30. kolovoza 2012. godine, donijelo je

**ODLUKU
O USVAJANJU STRATEGIJE NADZIRANJA
SPONGIFORMNE ENCEFALOPATIJE GOVEDA**

Članak 1.
(Predmet)

Ovom se Odlukom usvaja Strategija nadziranja spongiformne encefalopatije goveda, a koja je sastavni dio ove Odluke.

Članak 2.

(Sadržaj i provođenje Strategije)
Sastavni dio Strategije iz članka 1. ove Odluke su Privici I., II., III., IV., V. i VI. koji su predmet njezine realizacije.

Članak 3.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 239/12
30. kolovoza 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.